

"Pullo tähän missä se olikin"

Räikkönen, Erkki: Juhani Väkevä. Weilin + Göös. Espoo 1983

Utteran nokialaiskirjailijan Erkki Räikkösen kirja on romaani meidän ajastamme, romaani miehestä jonka luokka-asema muuttuu ja romaani alkoholisoitumisesta; tässä vain kolme näkökulmaa.

Juhani on ollut tehdastyöläinen ja kova vasemmistolainen: "oli ollut aika jolloin Tiedonantajan sana oli ollut sille ainoa totuus - -". Mutta mentyyään avioliittoon, toiseen järjestyksessä, Pirjon kanssa hän tämän isän kuoltua joutuu isän perustaman leipomoliikkeen johtoon. Työläisestä tulee pienkapitalisti, vanha vakaumus alkaa rakoilla, Tiedonantajankin tilaus jää uudistamatta.

Pienkapitalistin huolet osoit-

tautuvat moniksi, eikä toinen avioliitto välttämättä suju ensimmäistä paremmin. Lohdutuksen tarjoaa pullo; keino on Juhanille vanha mutta hän turvautuu siihen yhä useammin.

Juhani myös alentuu vakoilemaan vaimoaan ja saa tämän kiinni uskottomuudesta. Ainoa lohdutus tuossa tilanteessa on entistä armottomampi juominen.

Räikkösen kirja on sujuvasti kirjoitettua arkinaturalismia. Realismin nimellä — joka on paljon naturalismia ylväämpi — en sentään sitä kunnioittaisi.

Mutta alkoholin kulttuurisia merkityksiä, tuota suosittua tutkimuskohdetta, Räikkönen kuvaa kiehtovasti. Katsotaanpa, miten huikeita latauksia hän saa seuraaviin sanoihin, ts. Pirjon ja Juhaniin keskusteluun vaimon uskottomuuden tultua ilmi:

— Et ottas enää. Mä pyydän kauniisti.

— Haista paska ja pullo tähän missä se olikin.

— Menisit saunaan. Mä olin jo lasten kanssa.

— Vitut! Pullo tänne saatanan huora.

Toistan: huikeita latauksia. Jotakin ennen kirjoittamatonta. Vai eikö muka?

Kaikkihan tiedämme, miten kyvyttömiä käyttäytymistieteet ja tieteet yleensä ovat osoittautuneet yrittäessään selittää alkoholisoitumisen prosessia. Ainoa toivo on kirjallisuudessa ja muussa taiteessa, jonka ei tarvitse noudattaa ns. objektiivisuuteen pyrkivän tieteen vääriä ihanteita.

Räikkönen on tehnyt taidetta, ei kansalliskirjallisuuteen jäävää mutta normaalitaidetta kuitenkin, aivan paradigmaattista. Missä siis vika?

Ei enää tarvita miestä tieteen kyseenalaistamiseen. Mutta onkohan Suomessa sallittua kyseenalaistaa myös kirjallisuus ja muu taide? Myös sillä on rajoituksensa.

Pertti Hemánus